

ÇOCUK EVLİLİKLER: TOPLUMSAL KABUL GÖRMÜŞ ÇOCUK İSTİSMARI

CHILDHOOD MARRIAGE: CHILD ABUSE ACCEPTED BY THE SOCIETY

Küçük, S. *

ÖZET

Erken evlilikler toplumdan topluma değişiklik gösterse de önemli bir sosyal ve gençlik sorunudur. Tüm dünyada özellikle az gelişmiş ve geri kalmış ülkelerde yaygınlığı fazla olan erken evlilikler genellikle kız çocuklarını etkilediğinden “çocuk gelin” deyiimi ile de ifade edilmektedir. Çok farklı fiziksel, cinsel ve ruhsal sorunlara yol açabilen çocuk evlilikler hem erken evlendirilen kız çocuklarının hem de bu kız çocuklarının dünyaya getirdiği bebeklerin sağlıklarını her bakımdan etkilemektedir.

Aile faktörü bu tür evliliklerde önemli rol oynamaktadır. Erken evliliklerin en önemli iki nedeninin yoksulluk ve eğitim eksikliği olduğu belirtilmektedir. Ülkemizde de diğer ülkelere benzer şekilde yoksulluk, eğitim eksikliği, toplumun ataeril yapısı, dini faktörler, toplumsal mitler gibi nedenler erken evliliklerin nedenleri arasında sayılabilir. İlgili kanunlardaki yaş karmaşası nedeniyle çocukların erken yaşta evlendirilme eğilimi de ortaya çıkabilmektedir.

Erken evlilikler çocuk istismarını da kapsayan önemli bir fiziksel ve sosyal sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. İçerisinde duygusal, fiziksel, cinsel istismarı barındırmasına rağmen evlilik bağının olması çocuk istismarını toplum gözünde meşrulaştırmaktadır ve toplum tarafından bu tür evliliklerde bir sakınca görülmemektedir. Çocuk evliliklerin önlenmesinin bireylerin ve toplumun sağlık ve sosyal seviyesini yükselteceği muhakkaktır. Kanunlarda gerekli düzenlemelerin yapılarak yasal boşlukların doldurulması, evlenme yaşının durum ve şart ayrımı gözetmeksizin 18’e yükseltilmesi sağlanmalıdır. Ailelerin ekonomik olarak desteklenmesi ve bütünlüklerinin korunması, kız çocuklarının okula devam oranlarının artırılması, toplumun genelinin konu hakkında bilgilendirilmesi ve farkındalık düzeylerinin artırılması önem taşımaktadır. Konu hakkında gerekli girişimlerin yapılması kısa vadede olmasa da uzun dönemde önemli bir toplum ve gençlik sorunu olan çocuk evliliklerin görülme sıklığını ve beraberinde getirdiği sorunları en aza indirebilecektir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk evlilik, istismar, aile, önleme.

Early marriage is an important social and youth problem although it may change from society to society. All over the world, especially in the least developed and underdeveloped countries, **Sorumlu Yazar:** Sibel Küçük , Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi , Hemşirelik Bölümü, ANKARA
Tel: 03123191450/1191
e-mail: sibel_9741@hotmail.com

ABSTRACT

because of early marriages usually affect girls, it is defined as "child bride". Childhood marriage that may lead to very different physical, sexual and mental health problems affects both the girls who are married early and the babies of these girls in all respects of their health.

Family factors play an important role in such marriages. It is stated that the two most important causes of early marriage are poverty and lack of education. Similarly to the other countries, in our country, the reasons such as poverty, lack of education, the paternalistic structure of society, religious factors, social myths may be among the reasons of early marriage. Due to the conflicts about children's age in relevant laws, marrying off at an early age of the children may occur.

Early marriage confronts as an important physical and social problem including child abuse. Although it encloses emotional, physical and sexual abuse in, because of the bond of marriage, child abuse is legitimized in the eyes of the society and these types of marriages are not considered as objection.

It is certain that preventing of the childhood marriages raises the health and social levels of person and community. Necessary arrangements should be done and so legal gaps in the law may be filled. Also, it should be supplied that the marriage age is raised to 18 regardless of any discrimination related to status and condition. Supporting of the family as economically and protecting their integrity, increasing the rate of girls' school attendance, giving information to the society about the issues and increasing the awareness are important. Making the necessary initiatives related to this subject will be able to minimize the incidence of childhood marriage that is an important society and youth problem and the other problems which are brought with it, not in the short term but long-term period.

Key Words: Childhood marriage, abuse, family prevention.

*Yrd.Doç.Dr.,AYBÜ Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, ANKARA

Geliş Tarihi: 06.03.2015 Kabul Tarihi:08.12.2015

Biçimlendirilmiş

GİRİŞ

Bir bireyin soyut düşünceyi de kapsayacak şekilde düşünebilmesi, karar verebilmesi ve sorumluluğunu üstlenerek yaşayabilmesi için bedensel, ruhsal ve zihinsel olarak belirli bir olgunluğa gelmesi gerekir. Bu olgunluğa ise 18 yaş civarlarında erişildiği düşünüldüğünden 18 yaş ve altında ki evlilikler çocuk evlilikler olarak kabul edilmektedir (1).

Genel olarak erken yaşta evlilikler bir diğer adıyla çocuk evlilikler “18 yaşına gelmeyen çocukların fiziksel, tıbbi, psikolojik olarak evlilik ve çocuk sahibi olmaya hazır olmadan yapılan evlilikler” olarak tanımlanmaktadır (2). Türk Medeni Kanunu 17 yaşını, Çocuk Koruma Kanunu ise 18 yaşını doldurmadan evlenen kız ve erkekleri çocuk evlilik yapmış saymaktadır. Türk Ceza Kanunu ise 15 yaşını doldurmadan evlenen kızları çocuk gelin olarak tanımlamaktadır (3, 4).

“Erken evlilik”, “çocuk gelin” ve ya “çocuk evlilikler” gibi farklı terimler bu tür evlilikleri adlandırmak için kullanılırken, erkek çocuklara oranla kız çocuklarının daha fazla erken yaş evliliği yapmaları nedeniyle en sık “çocuk gelin” tanımı yaygın olarak kullanılmaktadır (5-7).

Erken evlilik ya da burada asıl bahsedilecek konu olan çocuk evlilikler zamana ve kültürlere göre değişse de genellikle ataerkil toplumlarda görülen önemli sosyal sorunlardan biridir (1). Sadece sosyal sorun olarak kalmamakta erken yaşta yaşanan cinsel deneyim, anne olma gibi sağlık sorunlarını da içermektedir.

DÜNYADA VE ÜLKEMİZDE ÇOCUK EVLİLİKLER

Dünyanın çocuk evlilikler konusunda en sorunlu 41 ülkesinde 20-24 yaş arası kadınların %30'u çocuk yaşta evlendirilmiştir ve bunların %12'sinin evliliği 15 yaşından önce gerçekleşmiştir. Erken evlilikler konusunda en dezavantajlı ülke

Nijer'dir ve bu ülkede erken evlilik oranı %75'dir. Çad (%72) ve Bangladeş (%66) Nijer'i erken evlilikler konusunda takip etmektedir. Benin, Kamerun, Etiyopya, Kongo gibi Orta Afrika ülkeleri, Arap ülkelerinden Ürdün, Doğu Asya ve Pasifik ülkelerinden Endonezya ve Filipinler, Güney Asya ülkelerinden Nepal ve Bangladeş, Doğu Avrupa ve Orta Asya ülkelerinden Ermenistan, Latin Amerika ve Karayip ülkelerinden Bolivya dünyada çocuk evliliklerin en sık yaşandığı ülkeler arasında sayılmaktadır. Bu ülkelerden Afganistan'da kızların %46'sı 18, %15'i 15 yaşından önce evlendirilmektedir ve resmi evlilik yaşı kızlar için 16'dır (10).

Türkiye'nin çocuk evlilikler konusunda resmi olmayan verilerine göre Avrupa'da ikinci sırada yer aldığı ve yine resmi olmayan rakamlara göre ülkemizde 181.000 çocuk gelin bulunduğu söylenmektedir. TÜİK verilerine göre 18 yaşın altında evlilik oranı kızlar için %31.7 erkekler için ise %6.9'dur (11). TNSA 2008 araştırmasında 15-19 yaş grubu kadınların %9.6'sının evli olduğu belirlenmiştir (12). Bir başka araştırmaya (2007) göre ise bu yaş grubu kızların %7.5'i, erkeklerin ise %0,9' evlidir (13).

Ülkemizde erken evlilikler için bölgeler arası farklılıklara rastlanılmaktadır. Ertem ve arkadaşlarının Mardin ilinde ergen evlilikler üzerine yaptıkları çalışmada, ergen evlilik oranını %56,1, ilk evlenme yaş ortalamasını 16 olarak belirlemişlerdir (14). Adli değerlendirme için başvuran kız çocuklarının incelendiği Gaziantep'te yapılan bir araştırmada ise kız çocuklarının ilk evlenme yaşının 14 olduğu belirlenmiştir (15). TBMM tarafından yayımlanan bir rapora (2009) göre ülke genelinde 693 çocuk erken evlilik ve nişanlanma nedeniyle öğrenimine ara vermiştir ve iller bazında ilk sırada Ağrı ili (116 çocuk) yer almaktadır (16).

Çocukların Erken Yaşta Evlendirilme Nedenleri

Erken yaşta evliliklerin pek çok nedeni vardır. Ekonomik yetersizlikler, eğitim eksikliği, geleneksel ve dini inanışlar, savaş ve felaketler, aile içi şiddet ve aile bütünlüğünün bozulması, toplumsal baskı gibi nedenler bunların başlıcalarıdır (17-19).

Bu nedenlerin en önemlisinin ise toplumsal yapı olduğu söylenebilir. Evlilik kararını sıklıkla aile reisi veya ebeveynler vermekte ve evlilik kişisel tercih dışında ekonomik gereklilik olarak görülmektedir. Kız çocuklarının cinsel istismara uğrama olasılığının yüksek olduğu toplumlarda bu tarz davranışlar istismarı ortadan kaldırmak adına meşru görülebilmektedir. Ailelerin genel eğilimi evliliğin kız çocuklarını koruyacağı ve erken cinsel deneyimlerin önlenmesine yardım edeceği yönünde olabilmektedir. Gelişmekte olan ülkelerde evlilik sosyal statü sahibi olmanın bir yolu olarak değerlendirilebilmektedir. Evlilik cinsel hayatı meşrulaştırmakta böylece toplumun cinsellik baskısını ortadan kaldırmaktadır (20).

Ekonomik gerekçeler evliliklerin bir diğer önemli sebebidir. Ekonomik düzeyin yükselmesinin çocuk evlilikleri azalttığı bilinmektedir. Ülkemiz için yüksek ekonomik düzeydeki kadınlar düşük ekonomik düzeydeki kadınlara göre üç yıl daha geç evlenmektedir (21).

Bu yönüyle erken evlilikler sıklıkla yoksul ailelerde ekonomik olarak refaha erme için bir vasıta olarak kullanılmaktadır. Bazı ailelerde kız çocukları ekonomik bir yük olarak görülmektedir. Kimi zaman sofradan bir tabağın eksilmesi fikri dahi aileler için küçük yaşta evlilikleri teşvik edici bir unsur olabilmektedir. Ayrıca kızlar evlendirilirken başlık parası adı altında kendilerine biçilen değer karşılığında ailelerine kazanç sağlamaktadır. Nitekim 2006 yılı verilerine göre evliliklerin

%17.6'sı başlık parası verilerek gerçekleştirilmiştir (21).

Türkiye Aile Yapısı Araştırması 2011'e (raporuna göre göre, sosyo-ekonomik konumu düşük olan ailelerin %11.7'sinde kızlar görücü usulüyle fakat rızaları alınmadan evlendirilmektedir. Bu durum kırsal kesimde %11.8 ve Türkiye genelinde ise %9.4 olarak saptanmıştır. Türkiye'de genel olarak okuma yazma bilmeyen kadın oranı erkeklerden fazladır. Bunun bir sonucu olarak iş gücüne katılamayan, öğrenim seviyesi düşük kadınlar hayatını ekonomik açıdan bağımlı olarak devam ettirmek zorunda kalmakta bu durum da erken evliliklerin oranını arttırmaktadır (22).

Kültürel örüntüye göre farklı evlilik uygulamaları da evlilik yaşının düşmesinde önemli bir etken olarak nitelenmektedir. Farklı evlilik çeşitleri arasında berdel, beşik kертmesi, başlık parası evliliği, kan bedeli evliliği, kuma evliliği, akraba evliliği gibi farklı türler olup, evlilik yaşının düşmesine neden olabilmektedir. Diğer taraftan dini nikah da erken evliliklerin yapılmasına olanak sağlayan bir uygulama olabilmektedir. Türkiye'de 15 ile 19 yaş grubunda ise sadece dini nikâh olan evlilik sıklığı %30.7 olarak saptanmıştır (20).

Aile içi şiddet, geçimsizlik, baskı, çocuk sevgisinin yokluğu, küçük yaşlarda anne veya babadan birinin kaybedilmesi, üvey anne veya babaya sahip olunması çocuklarda evlenme sonucunda bu durumdan kurtulacağı inancını geliştirebilmekte ve erken yaşta evliliklere yol açmaktadır. Zorunlu göç sebebiyle insanların yaşadığı ekonomik ve kültürel değişim erken yaşta evlilikleri arttıran etmenler arasında sayılabilir (22).

Kız Çocuklarının Evlendirilme Nedenleri

Kadının toplumsal statüsünün düşük olduğu toplumlarda kız çocukları erkek çocuklara nazaran daha fazla evlendirilme eğilimindedir. Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin en önemli göstergelerinden biri kız

çocuklarının erken yaşta evlenmek durumunda bırakılmalarıdır. Özellikle kız çocuklarının evlendirilmesinde ekonomik problemler, evlilik öncesi cinsel ilişki yaşama olasılığını azaltmak ve dolayısıyla aile namusunu korumak, kız çocukları üzerindeki kontrolü daha kolay sağlamak, daha fazla çocuk doğurmalarına olanak vermek gibi nedenler ön plana çıkmaktadır (23). Ülkemizde kullanılan “bir oğlan üç kızdan evladır”, “kız beşikte çeyizi sandıkta”, “kız çocuğu bekletmeye gelmez”, “kız on ikisine geldi mi ya yâre ya ele” gibi toplumsal söylemler aslında özellikle Türkiye’de kız çocuklarının neden evlendirildiğini açıklaması açısından manidardır (24, 25).

ÇOCUK EVLİLİKLER VE ÇOCUK İSTİSMARI İLİŞKİSİ

Çocuk evlilikler genel olarak bakıldığında duygusal, fiziksel ve cinsel istismarı içerisinde barındırabilmektedir. Yapılan bir araştırmada erken yaşta evlendirilen kız çocuklarının %14.6’sının fiziksel, %27.1’inin duygusal istismara maruz kaldığı, %10.4’ünün ise eşi veya bir başka kişi tarafından cinsel istismara uğradığı belirlenmiştir (15). Görüldüğü gibi erken yaşta yapılan evlilikler çocukların farklı istismar türleriyle karşılaşma olasılığını arttırmaktadır. Farklı istismar türleriyle karşılaşmanın yanında pek çok sorun da erken evliliklerle birlikte ortaya çıkabilmektedir.

Çocuk Evliliklerin Neden Olduğu Fiziksel ve Ruhsal Sorunlar

Erken yaşta yapılan evlilikler sağlık, sosyal yönlerden pek çok sorunu beraberinde getirmektedir. Örneğin; erken yaşta aktif cinsel yaşama geçiş doğurganlığı da beraberinde getirmektedir. Evli gençlerin büyük çoğunluğu gençlik dönemlerini tamamlamadan ikinci gebeliklerini yaşamaktadır. (21).

Özellikle kadınların fizyolojik özelliklerinden dolayı cinsel yolla bulaşan enfeksi-

yonlara yakalanma olasılığı artmakta ve sağlığı bozulmaktadır. Gebelik ve doğum her yaş grubunda riskli iken, çocukluk döneminde bu risk kabul edilemez düzeydedir. Hem kadının hem de doğacak bebeğinin ölüm riski artmaktadır. Fizyolojik gelişimi tam olmayan kadının doğumu da zorlukla gerçekleşmekte ve daha fazla sağlık sorunu yaşanmasına neden olmaktadır (21).

Sağlık sorunlarının başında hipertansiyon, preeklampsi-eklampsi, kansızlık ve kanamalar, ölü doğum, isteyerek ve kendiliğinden düşükler, ani bebek ölümü sendromu gelmektedir. Güç doğumlar ve bunlara bağlı yırtıklar diğer önemli sağlık sorunlarıdır. Bunların dışında baş-pelvis uyumsuzluğu, bel çukurunda düzleşme, amnion kesesinin erken açılması, plasentaya ait komplikasyonlar bu yaş grubundaki doğumlarda sık olarak rastlanan sağlık sorunları arasındadır. Zor doğum, doğum sonucu komplikasyonları olan postpartum kanama ve enfeksiyonları da beraberinde getirmektedir. Doğum sırasında oluşan vesikovajinal veya rektovajinal fistüller de sık görülen komplikasyonlardan bazılarıdır. Bu yaş grubunda anne ve bebek ölümleri de sık görülmektedir. Bu durumda kalan bebeğin de sağlığı olumsuz etkilenmektedir (21, 26, 27).

Ergen yaş grubunda vajinitis ve sistit gibi enfeksiyonlar gebelikte sık görülmektedir. Genç yaşta olan kadın bu sorununu anlamakta ve anlatmakta zorlanabilmektedir. Bu durumda sağlık kuruluşunu kullanabilmesi için geçen süre uzamakta ve bazen de sağlık kuruluşuna ulaşamamaktadır. Sağlık sorunları hem annenin hem de bebeğin sağlığını olumsuz etkilemektedir (21).

Çocuk evlilikler, çocukları aile ve arkadaşlardan ayırmakta, ev içi şiddete maruz bırakmakta, gelişimlerini ve eğitimsel, sosyal ve mesleki alanda sahip oldukları olanakları tehlikeye atmaktadır. Çocukluk hakları ellerinden alınan çocukların yaşamalarının ileriki dönemleri de olumsuz olarak

etkilenmektedir, bu çocuklarda stres, depresyon, madde kullanımı ve sosyal izolasyon daha sık görülmektedir (28).

Erken yaşta evlenen veya (veya bitişik yazılır) evlendirilen kız çocukların da bir ruhsal bozukluğa rastlandığı ve en sık major depresif bozukluk ve uyum bozukluğu görüldüğü saptanmıştır. Ayrıca bu kız çocuklarının %29.2'sinin evlenme sonrasında intihar düşüncesi bulunduğu ve %20.8'inin intihar girişiminde bulunduğu belirlenmiştir (15).

ÜLKEMİZDE ÇOCUK EVLİLİKLERLE İLGİLİ YASAL SORUNLAR VE TÜRKİYE GERÇEKLERİ

Ülkemizde erken evliliklerle ilgili kanunsal olarak farklı uygulamalar görülmektedir. Türk Medeni Kanunu 17 yaşını doldurmadan evlenen çocuğu “erken evlenen çocuk” olarak kabul ederken, Çocuk Koruma Kanunu 18 yaş altını çocuk kabul etmektedir. Evliliğin beraberinde doğal olarak cinselliği getireceği düşünüldüğünden Ceza Kanunu’nda cinsel istismar için göreceli 15 yaş sınırının koyulması ciddi bir kargaşa oluşturmaktadır (3, 4). Yani bir çocuk 15 yaşından küçükse evlilik istismar sayılır, 16 yaşındaysa özel durumlarda mahkeme kararı ile evlenebilir, 17 yaşını doldurduğunda vasisinin onayıyla evlenebilir. Bu durumda 18 yaş çocuk olma yaş sınırı ise her durumda 18 yaş altı evlilikler çocuk evlilik sayılmıyken kanundaki çeşitlilik bu durumu içinden çıkılmaz hale getirmekte ve her bir uygulama için farklı kanunlar göz önünde bulundurulmak zorunda kalınmaktadır. Her bir yaş grubu için bakarsak farklı uygulamalar olması çelişki olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kimi zaman kanundaki bu açıklardan aileler çocuklarını erken yaşta evlendirmek için faydalanmakta, gençler bu durumu bildikleri için daha erken yaşlarda evlenme davranışı gösterebilmektedirler.

Erken yaşta evlilikler ülkemiz için özellikle doğu ve orta Anadolu bölgelerinde diğer bölgelere oranla daha yaygındır. Kız

çocuklarının çocuk yaşlarda evlenmelerinde anadil grupları önemli farklılıklar ortaya koymaktadır. Anadili Kürtçe olan kadınlar ile çoğunluğu Arapça olmak üzere anadili Türkçe’den farklı olan kadınlar daha erken yaşlarda evlenmektedir. Türkçe anadil grubundaki kadınların dörtte biri, diğer dil grubundaki kadınların yaklaşık üçte biri 18 yaşını bitirmeden evlilik hayatına başlamışken, bu oran anadili Kürtçe olan kadınlarda %46’ya yükselmektedir. Araştırma sırasında kentsel ve kırsal alanlarda yaşayan anadili Kürtçe olan kadınların erken evlenme örüntüleri benzer düzeydedir (29). Ayrıca bir çalışmada küçük yaşta evlendirilen kızların yarısının zorla evlendirildiği belirlenmiştir (15).

Eğitim düzeyi ile çocuk gelin olma arasındaki ilişki oldukça çarpıcı olup, eğitim arttıkça çocuk yaşta evlilikler azalmaktadır. Hiç okula gitmemiş ya da sekiz yıllık eğitimi tamamlamamış kadınların yaklaşık yarısı 18 yaşından önce evlenmiş, lise ve üzeri eğitime sahip olanların ise %5.3’ü çocuk yaşta gelin olmuştur. Lise ve üzerinde eğitimi olan kadınların erken evlenme oranları, kentte ve kırsal alanlarda yaşayan kadınlar açısından benzer düzeydedir. Soylu ve Ayaz (2013) erken yaşta evlendirilen kızların %85.5’inin okuryazar olmadığı ya da ilkokul mezunu olduğunu belirlemişler (15). Çocuk yaşta evlenme oranının 8 yıllık eğitimi tamamlayan kadınlar için ülke genelinde %30 olması, sadece ilköğretimi tamamlamış olmanın, kız çocuklarını, erken evliliklerden korumadığı anlamına gelmektedir.

Kırsal alanda yaşayan ve 8 yıllık eğitime sahip her 100 kadından yaklaşık 45’i 18 yaşından önce evlenmiştir. Kentte yaşayan aynı eğitim düzeyindeki kadınlarda ise, bu oran 100 kadında 26’dır. Kız çocukları, özellikle kırsal alanlarda 14-15 yaşlarında sekiz yıllık eğitimi tamamladıklarında evlenmekte/ evlendirilebilmektedir.(29).

Anne ve babanın eğitim seviyesi de kız çocuklarında olduğu gibi Türkiye’de erken evlilikleri etkileyen bir diğer faktördür.

Örneğin; annesi okuryazar olmayan kızların %35'i 18 yaşından önce evlenirken okuryazar anne kızlarında bu oran %20'ye gerilemektedir (12). Görüldüğü gibi erken evlilikler kız çocuklarının eğitim düzeylerinin düşük olmasının hem nedeni hem de sonucudur.

Kız çocuklarının tam tersine erkek çocuklar geleneksel olarak belirli bir eğitim düzeyine geldikten ve kıstas olarak askerliğini yaptıktan sonra evlendirilme eğilimindedir. Bu durum erkek çocukların kızlardan daha avantajlı olmalarına ve evlilik yaşlarının büyümesine sebep olmaktadır (22).

Çocuk evliliklerin yaygın olduğu diğer ülkelerde olduğu gibi bizim ülkemizde de yoksulluk kızların erken yaşta evlendirilmesine sebep olabilmektedir. Evlendirilen kadınların %41.8'i düşük gelir grubuna sahip ailelerin çocuklarıdır (29). Küçük yaşta evliliklerin büyük çoğunluğu dini nikâh ile gerçekleştirilmekte çocuk evlilik yaşına geldiğinde resmi olarak nikâh yapılmaktadır. Ülkemizde genel olarak dini nikâh olmadan birliktelik oldukça seyrektir.

Türk Aileleri Açısından Erken Evlilikler

Erken evlilikler ailenin sosyoekonomik yapısı, kültür yapısı gibi pek çok faktörün etkisiyle gerçekleşmektedir. Ailelerin erken evlilikler konusunda kendince gerekçeleri vardır. Özellikle mahkemeye yansıyan çocuk evlilik davalarında ailelerin “yaşının küçük olduğunu bilmiyorduk”, “kaçtılar mecbur kaldık”, “kendileri istediler düğün yaptık” gibi gerekçeler öne sürdükleri görülmektedir. Parçalanmış aileye mensup olmak, aile içi şiddet, baskı, çocuk sevgisinin yoksunluğu gibi durumlar erken evlilik eğilimini arttırmaktadır. Çocuklar evlenerek bu olumsuz durumlardan kurtu-

lacaklarını umarak evliliği çare olarak görebilmektedirler.

Özellikle kız çocukları için iyi bir evlilik yapması toplumsal statünün arttıracağı düşüncesi ile aileler evliliğe sıcak bakabilmektedirler. Öyle ki bu tür durumlarda çocuğun rızası aranmamakta ve evlilik gerçekleştirilmektedir. Türk toplumunda “evde kalırsın”, “yaşın geçerse seni kimse almaz”, “bir an önce evlen, çocuk yap” gibi söylemler aslında toplumun bu tür evlilikleri kabul ettiğinin bir göstergesidir. Aileler kız çocuklarını evlendirerek bir erkek himayesine sokmalarının kızlarını özellikle cinsel şiddet ve tacizden koruyacağı düşüncesini taşımaktadır. Kız çocuklarının maddi yük olarak görülmesi ve kimi zaman evlilik öncesinde alınan “başlık parası” kızların erken evlendirilmelerinin bir diğer sebebi olabilmektedir. Böylelikle kız çocukları bir para kaynağı olabilmekte ve maddi değeri olan bir nesne gibi deyim yerindeyse alınıp satılabilmektedir. Ülkemizde gelenek göreneklerin yanı sıra dini etkilerle de bu tür evlilikler gerçekleşebilmektedir. Kızın asıl yerinin eşinin yanı sıra olduğu düşüncesi evliliklerin erken yaşlarda gerçekleştirilmesine sebep olabilmektedir (22).

SONUÇ

Görüldüğü gibi pek çok dünya ülkesinde olduğu gibi ülkemiz içinde çocuk evlilikler önemli bir toplumsal ve gençlik sorunudur. Özellikle kız çocukları erken evlilikler konusunda dezavantajlıdır ve erken evlilikler tüm dünyada önlenmeye çalışılan çocuk istismarının toplumsal kabul görmüş şeklidir. Evlilik birliği çocuğun istismarını toplum gözünde meşrulaştırmakta, kanun olarak oluşturulan boşluklar çocukların erken yaşta evlendirilmelerini kolaylaştırmaktadır.

Toplumun temel birimi kabul edilen ailelerin konu hakkındaki düşünce ve davran-

nışlarının çocuklar lehine olumlu olarak değişmesi, erken evlilikleri önleyebilecek bir yaklaşımdır. Ailelerin sosyal ve ekonomik olarak desteklenmeleri, aile birliğinin devamının sağlanması erken evliliklerin önüne geçilmesine yardımcı olabilir.

Erken evliliklerin sayısının azaltılabilmesi için çocukların okula devam oranlarının artırılması, özellikle kız çocuklarına meslek edindirme çalışmaları yapılması, ailelere yönelik olarak erken evliliklerin riskleri konusunda farkındalık yaratılması, sosyo ekonomik iyileşmenin ve gerekirse maddi destek sağlanması ve hane halkı gelirinin artırılması, aile bütünlüğünün korunması, parçalanmış aile sayısının azaltılması gerekmektedir. Toplumun konu hakkında bilinç düzeyinin artırılması, geleneksel toplum anlayışının kız çocukları lehine değiştirilmeye çalışılması, toplum kanaat önderlerinin konu hakkında bilinçlendirilmesi (imamlar, din büyükleri, muhtarlar gibi), toplumsal mitlerin azaltılması ve geçerliliklerinin ortadan kaldırılması, ilgili kanunların ortak birlikteliği ile erken evlilik yaşının reşit olma yaşına yani 18 yaşına getirilmesi gibi girişimler çocuk evliliklerin oranının azaltılmasına yardımcı olabilir. Elbette bu tür değişimler kısa sürede olamamaktadır ancak unutulmaması gereken bu konuda ki çabaların uzun vadede değerli sonuçlar vereceğidir.

KAYNAKLAR

1. Özcebe H, Biçer BK. Önemli Bir Kız Çocuk ve Kadın Sorunu: Çocuk Yaştaki Evlilikler. Türk Pediatri Arşivi 2013; 86-93.
2. Nour NM. Child Marriage: A Silent Health and Human Rights Issue. Rev Obstet Gynecol 2009; 2: 51-56.
3. Türk Ceza Kanunu (TCK). T.C. Resmi Gazete, 5237. Erişim: 26.09.2004. <http://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k5237.html>
4. Türk Medeni Kanunu (TMK). T.C. Resmi Gazete. Erişim: 22.11.2001, 4721. <http://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k4721.html>
5. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ). Child Maltreatment Fact Sheet. N°150. Erişim: 10.10 2014. <http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs150/en/>
6. Oral R, Can D, Kaplan, S, Polat S, Ateş A, Cetin G et al. Child Abuse in Turkey: An Experience in Overcoming Denial and A Description Of 50 Cases. Child Abuse Neglect 25 (2): 279-290.
7. Walrath C, Ybarra M, Holden EW, Liao Q, Santiago R, Leaf P. Children With Reported Histories Of Sexual Abuse: Utilizing Multiple Perspectives To Understand Clinical And Psychosocial Profiles. Child Abuse Neglect 2003; 27(5): 509-524 (doi:10.1016/S0145-2134(03)00035-8)
8. ECPAT.Çocuklara Yönelik Ticari Cinsel Sömürü Hakkında Sorular ve Cevaplar. ECPAT Uluslararası Bilgi Kitapçığı 2007. Erişim: 10.09. 2014, http://www.ecpat.net/sites/default/files/revised_faq_turkish.pdf
9. UNFPA 2012. Child marriage. Erişim: 10 Temmuz 2014, <http://www.unfpa.org/public/site/global/search-results?q=child%20marriage>
10. UNFPA 2012. Escaping Child Marriage in Afghanistan. Erişim: 10.07. T 2014, <http://www.unfpa.org/public/home/news/pid/12296>
11. TÜİK 2006. Cinsiyete göre ilk evlenme yaşı. Erişim: 10.07. 2014, http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1068.
12. Türkiye Nüfus Sağlık Araştırmaları 2008. Ana Rapor. Erişim: 20.03. 2014, <http://www.hips.hacettepe.edu.tr/tnsa2008/analiz.shtml>

13. Özcebe H, Ünalın T, Türkyılmaz S, Coşkun Y. Türkiye Gençlerde Cinsel Sağlık ve Üreme Sağlığı Araştırması. Ankara: Nüfus Bilim Derneği ve Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu 2007. Erişim: 7.10. 2014, http://www.nd.org.tr/custom/odesismc/GA_rapor_TR.pdf
14. Ertem M, Saka G, Ceylan A, Acemoğlu H. Diyarbakır'da Erken Yaş Evlilikleri. T.C. Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü Eğitim - Kültür ve Araştırma Dergisi 2005; 2: 115-120.
15. Soylu N, Ayaz M. Adli Değerlendirme İçin Yönlendirilen Küçük Yaşta Evlendirilmiş Kız Çocuklarının Sosyodemografik Özellikleri ve Ruhsal Değerlendirmesi. Anatolian Journal of Psychiatry 2013; 14: 136-144 (doi: 10.5455/apd.36694).
16. Erken Yaşta Evlilikler Hakkında İnceleme Yapılmasına Dair Rapor. Erişim: 01.01.2015. http://www.tbmm.gov.tr/komisyon/kef/docs/komisyon_rapor.pdf.
17. Singh S, Samara R. Early Marriage Among Women in Developing Countries. International Family Planning Perspectives 1996; 22; 148-157.
18. Saka G, Ertem M, İçli E. Diyarbakır Doğum Evi Hastanesinde Doğum Yapan Gebelerde Risk Faktörleri: Ön Çalışma. Perinatoloji Dergisi 2001; 9 (2): 110-115.
19. Bates LM, Sidney RS. Women's Education and the Timing of Marriage in the Next Generation: Evidence from Rural Bangladesh. Studies in Family Planning 2007; 38 (2); 101-112.
20. UNICEF, 2011. Türkiye'de Çocukların Durumu Raporu 2011 Erişim: 10.05. 2014, <http://panel.unicef.org.tr/vera/app/var/files/s/i/sitan-tur.pdf>.
21. Aile Yapısı Araştırması. Türkstat/Başbakanlık Aile ve Toplumsal Araştırmalar Genel Müdürlüğü 2006 Erişim: 10.05. 2014, <http://ailetoplum.aile.gov.tr/data/544f6ddd369dc328a057d01c/aileyap%C4%B1s%C4%B1%202006%20.pdf>.
22. Türkiye'de Aile Yapısı Araştırması, 2011. TC Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Ankara. Erişim: 25.02. 2014, http://www.athgm.gov.tr/upload/athgm.gov.tr/mce/2013/taya_kitap_butun.pdf
23. Fussell E, Palloni A. Persistent Marriage Regimes in Changing Times. Journal of Marriage and Family 2004; 66 (5): 1201-1213.
24. Demir Ü. Kadının Toplumsal Statüsü. Sağlık ve Toplum 1999; 2: 12-16.
25. Yıldız CM. Türkiye'de Töre Baskısına Bağlı İntiharlar ve Töre Cinayetleri. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 2008; 9 (16): 209-231.
26. Eure CR, Lindsay MK, Graves WL. Risk of Adverse Pregnancy Outcomes in Young Adolescent Parturients in An Inner-City Hospital. Am J Obstet Gynecol 2002; 186: 918-920.
27. Malabarey OT, Balayla J, Klam SL, Shrim A, Abenhaim HA. Pregnancies in Young Adolescent Mothers: Population-Based Study On 37 Million Births. J Pediatr Adolesc Gynecol 2012; 25: 98-102 (doi: 10.1016/j.jpag.2011.09.004).
28. Christiansen CS, Gibbs S, Chandra-Mouli V. Preventing Early Pregnancy and Pregnancy-Related Mortality and Morbidity in Adolescents in Developing Countries: The Place of Interventions in The Prepregnancy Period. J Pregnancy 2013 (doi: 10.1155/2013/257546).
29. Kaptanoğlu İ, Ergöçmen B. Çocuk Geleceğine Olmaya Giden Yol. Sosyoloji Araştırmaları Dergisi 2012; 15 (2): 129-161.